

Riksdagens protokoll

1993/94:80

Fredagen den 25 mars

Kl. 12.00 – 13.07

Protokoll
1993/94:80

1 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1993/94:102

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:102 av Sylvia Lindgren (s) om sjukvården får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälen härför är att beredningstiden fram till kommande tillfällen för besvarande av interpellation (18 och 21 mars) är för kort, att två interpellationsdagar har planerats in då hela regeringen befinner sig på Haga samt att det under några veckor inte planerats in någon tid för interpellationssvar.

Jag kommer att besvara interpellationen den 16 maj 1994. Att jag inte tidigare har möjlighet att besvara interpellationen beror på att jag befinner mig på resa.

Stockholm den 16 mars 1994

Bo Könberg

Interpellation 1993/94:111

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:111 av Eva Zetterberg (v) om den svenska sjukvården får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälen härför är att två interpellationsdagar har planerats in då hela regeringen befinner sig på Haga samt att det under några veckor inte planerats in någon tid för interpellationssvar.

Jag kommer att besvara interpellationen den 16 maj 1994. Att jag inte tidigare har möjlighet att besvara interpellationen beror på att jag befinner mig på resa.

Stockholm den 16 mars 1994

Bo Könberg

Interpellation 1993/94:110

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:110 av Eva Zetterberg om stödet och servicen till vissa funktionshindrade, får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är arbetsanhopning.

Jag kommer att besvara interpellationen den 15 april 1994.

Stockholm den 18 mars 1994

Bengt Westerberg

Interpellation 1993/94:96

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:96 av Sylvia Lindgren (s), Turism och Invest in Sweden, får jag meddela att interpellationen inte besvaras den 25 mars som tidigare överenskommits.

Skälet härtill är att interpellanten inte kan ta emot svaret denna dag. Jag kommer att besvara interpellationen den 15 april kl. 9.00.

Stockholm den 21 mars 1994

Per Westerberg

Interpellation 1993/94:106

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:106 av Rose-Marie Frebran (kds) om beskattningen av hushållstjänster får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att interpellanten inte har möjlighet att ta emot svaret inom den föreskrivna tiden. Ny tid har därför satts till den 15 april.

Stockholm den 21 mars 1994

Bo Lundgren

2 § Svar på interpellation 1993/94:95 om byggkrisen

Anf. 1 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lars Werner har med hänvisning till nedgången i byggsektorn och prognoser om kommande investeringar i bostads- och annat byggande ställt fyra frågor till statsministern:

1. Kommer regeringen att stödja Vänsterpartiets och Socialdemokraternas förslag om ökade investeringsvolymerna i byggsektorn?
2. Vilka ytterligare förslag till åtgärder avser regeringen att presentera för att motverka den fördjupade byggkrisen?
3. Är det regeringens bedömning att ytterligare försämringar av bostads-subsidierarna är ett steg i rätt riktning för att lösa byggkrisen?
4. Vad avser regeringen vidta för åtgärder för att upprätthålla kostnadsneutraliteten mellan olika upplåtelseformer?

Interpellationen har överlämnats till mig för att besvaras.

Lars Werners första tre frågor utgår från att regeringens generella politik och särskilda insatser för infrastruktur, ombyggnad, m.m. inte är tillräckliga och att beslutet om ytterligare neddragning av bostadssubventionerna fördjupar byggkrisen.

Regeringen delar inte Lars Werners uppfattning. Problemen på bygg- och bostadsmarknaden beror inte på att det finns för litet statligt stöd för bostadsbyggandet. Staten erbjuder räntestöd såväl till ny- och ombyggnad av bostäder som till underhåll och reparationer av bostadshus. Staten lämnar just nu också skattereduktion vid ombyggnad av bostäder och särskilt bidrag för ombyggnad av äldre bostäder. Båda stöden ingår i det ROT-paket som riksdagen fattade beslut om förra våren och kompletterar andra stöd. Dessutom kommer ytterligare ROT-insatser nu att göras med anledning av riksdagens senaste beslut. Inte heller kan man påstå att 1993 års omläggning av subventionssystemet för ny- och ombyggnad av bostäder lett till att subventionerna till kommande produktion blivit sämre. Enligt Boverkets beräkningar är det nya räntebidragssystemet fördelaktigare än det tidigare.

Dessutom har riksdagen på regeringens förslag beslutat om dels sänkt fastighetsskattesats och reducerad skatt efter ombyggnad, dels åtgärder för att stabilisera bostadskreditmarknaden.

Bostadsbyggandet, och då inte minst ombyggnadsverksamheten, är alltså i själva verket just nu föremål för mycket omfattande stödsatser. Motsvarigheten till statliga stödsatser inom bostadsmarknaden går inte att finna inom någon annan del av näringslivet.

All analys visar att dagens problem för bygg- och bostadsmarknaden, liksom för andra delar av näringslivet, hänger samman med lågkonjunkturen och andra effekter av den ekonomiska politik som bedrevs främst under 1980-talet men också tidigare. På 1980-talet skapades en rad strukturella problem som vi nu måste komma till rätta med. Inom bygg- och bostadsområdet är det framför allt de höga produktionskostnaderna som måste attackeras. Det är då viktigt att höga kostnader inte döljs med alltför stora subventioner, såsom skedde på 1980-talet.

En grundläggande förutsättning för en positiv utveckling av bostadsbyggandet och fastighetsägandet är således att producenter och ägare stimuleras att hålla sina kostnader låga så att hushållen kan efterfråga bostäder utan omfattande kostnadsdöljande subventioner. Regeringen har genom det förändrings- och förenklingsarbete som genomförts sedan hösten 1991 inom bl.a. bostads- och byggnadsväsendet och inom skatteområdet lagt grunden för en sådan ordning och därmed för en positiv utveckling av bygg- och bostadsmarknaderna.

Lösningen på problemen för bygg- och bostadsmarknaden ligger i övrigt i att det förs en ekonomisk politik som leder till tillväxt. Som jag framhållit många gånger måste även bostadsmarknaden inordnas under de allmänna målsättningar som gäller för en sådan politik. Även bostadsmarknaden måste medverka till att hålla inflationen på en låg nivå och minska statens utgifter så att det skapas förutsättningar för ett lågt ränteläge. Att, som Lars Werner och andra vill, genom särskilda statliga bidrag nu stimulera fram nya bostäder som det inte finns någon faktisk efterfrågan på vore liktydigt med

att upprepa de misstag som gjordes på 1980-talet. Bilden av bostadsbygget som motorn i ekonomin har tyvärr visat sig felaktig.

Vad sedan gäller frågan om kostnadsneutraliteten mellan olika upplåtelseformer hänvisar Lars Werner till en rapport från SABO. Även om det finns anledning att ha flera invändningar mot rapportens innehåll, är det självfallet regeringens målsättning att neutralitet skall gälla mellan olika upplåtelseformer. Det är därför som flera ändringar i såväl räntebidragssystemet som vid beskattningen genomförts under mandatperioden. Därmed har vi kommit ifrån det tidigare ensidiga gynnandet av vissa upplåtelseformer och av vissa fastighetsägarkategorier. Ytterligare steg mot neutralitet tas dels då den uppskjutna sänkningen av kapitalskattesatsen till 25 % genomförts fr.o.m. 1995, dels genom den utredning av fastighetsbeskattningen som nu genomförts.

Anf. 2 LARS WERNER (v):

Herr talman! Jag får tacka Bo Lundgren för svaret. Jag gör mig inte skyldig till någon överdrift när jag säger att det inte var några nyheter i svaret.

Jag har naturligtvis inte ställt frågan till statsministern för att vara rolig, utan för att påvisa det orimliga i att vi inte har ett samlat departement för dessa frågor. Jag förstod att det var Bo Lundgren som skulle svara. Den frågan behöver vi kanske inte diskutera så mycket i dag. Men det visar det orimliga i hela situationen.

Jag har aldrig tyckt eller trott att Bo Lundgren är obegåvad. Det skulle vara dumt att säga. Men han verkar ointresserad av bostadspolitik. Å andra sidan är det inte så konstigt om det ser så ut, eftersom han har så mycket annat att göra.

Jag har läst protokollet från ett par interpellationsdebatter som Bo Lundgren har haft med Oskar Lindkvist. Där gjorde han detta till en generations- och åldersfråga. Lindkvist, min bänkggranne, skulle vara litet för gammal för att syssla med det här. Jag ber om ursäkt att jag är tolv år äldre än Bo Lundgren, men det är åtminstone mindre skillnad.

Sedan till frågan. Vi vet att bygginvesteringarna nu är nere på en extremt låg nivå. De har fallit med 18 % år 1993. De beräknas att falla med ytterligare 22 % under 1994. Arbetslösheten inom byggsektorn är rekordhög – 30–40 % i januari 1994. Det varierar litet i olika delar av landet.

Samtliga s.k. aktörer i byggbranschen är överens om att dagens situation är förödande för branschens förmåga att möta de framtida kraven. Det gäller de fackliga organisationerna, bankerna, bostadslåneinstituten och fastighetsägare av olika kategorier. De oroas över den kapsejsade byggsektorns negativa inverkan på statsfinanserna. Enbart fallet inom bostadsproduktionen motsvarar en nedgång av BNP på 1,5 % år 1993. För 1994 beräknas det motsvara omkring 2 %.

I t.ex. Stockholm är behovet av fler bostäder stort. Jag delar inte Bo Lundgrens uppfattning att det finns för många bostäder. Han kan vända sig till förre statsrådet Danell, som varnar för att det mycket snabbt kan slå om i t.ex. Storstockholmsområdet. I Stockholm, där behovet är stort, påbörjades endast 692 lägenheter förra året. Det är en nedgång med över 90 % om man jämför med året innan.

Länsstyrelsen i Stockholm, som jag nu har den stora äran att tillhöra tillsammans med Bo Lundgrens partivän Adelson, är starkt oroad över att endast hälften av de ombyggnadsprojekt som har fått bidrag har startats. Av de 5 000 lägenheter som erhållit bidrag för att nyproduceras har endast 1 200 påbörjats. Detta är bara ett axplock av alla de alarmerande siffror som jag tror att statsrådet också känner till.

I den här djupa krisen förväntar sig naturligtvis många människor kraftfulla och radikala åtgärder från regeringen, särskilt från en regering som säger sig vilja förbättra statsfinanserna. Men vad är det vi hör från regeringen, herr talman? Ja, inte är det särskilt mycket, och knappast hörbart.

Regeringen har fått igenom förslag om skattelättnader för reparation av bl.a. villor och fritidshus. Resultatet har blivit att villaägare och fritidshusägare själva till en låg kostnad kunnat pyssla om sin egendom. Det gäller t.ex. mig, men jag har inte gjort det ännu. Det är i och för sig trevligt, men det har inte skaffat särskilt många nya jobb. Det har inneburit en försumbar positiv effekt på den samlade ekonomin. Vad säger regeringen till hyresgästerna som fått betala detta via skattsedeln men inte kunnat utnyttja det själva?

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och den socialistiska delen av Ny demokrati – jag vet inte om det är ett riktigt uttryck, men jag använder det ändå – har i riksdagsmotioner föreslagit ett omfattande investeringsstöd till bygginvesteringar under åren 1994–1995. En stor majoritet, från alla partier i riksdagen tror jag, har nu ställt sig bakom våra förslag och uttalat att medel från AMS skall styras över till ROT-verksamhet. Det handlar om 1,5 miljarder kronor som AMS inte har förbrukat.

Regeringen har efter vårt och riksdagens initiativ via arbetsmarknadsminister Hörnlund sagt ungefär så här: Ja, det är väl bra. Men det är inte mera.

Svaret på min interpellation innehåller egentligen inga nya konkreta saker, som jag sade. Utgångspunkten tycks vara att regeringen är nöjd med den nuvarande situationen. Bo Lundgren räknar upp ett antal mindre åtgärder som regeringen har gjort eller tänker göra, men han redovisar ingen samlad analys av effekterna på byggsektorn. Jag tror att en av orsakerna är att ni inte har någon samlad analys av detta. Jag tror i och för sig inte att ett Bostadsdepartement skulle lösa allt detta, men ni måste intressera er litet mera för de här frågorna.

Anf. 3 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det var väl ingen nyhet för Lars Werner att det inte finns några nyheter i det här svaret. Den politik vi för och har fört är konsistent. De analyser vi gör och har gjort är också konsistenta. Då blir det ungefär samma debatt varje gång samma fråga ställs. Det är inte mycket att göra åt det.

Sedan tackar jag för de vänliga orden från Lars Werner om att jag inte är obegåvad. Jag uppskattar dem mycket. Frågan är då om jag är ointresserad. Svaret på den frågan är nej. Det är sådant som jag vet bäst själv. Jag är ganska intresserad av alla de arbetsuppgifter jag har, de må vara många och kanske också betydelsefulla.

Just bostadspolitik och statens stöd till bostadsförsörjningen och bo-

stadsfinansieringen är en viktig del av det arbete jag har att ägna mig åt. Det är bl.a. därför som jag har förstärkt personalen på den politiska sidan. Jag har en särskild planeringschef med ansvar för de här frågorna för att verkligen se till att de bereds på ett rimligt och bra sätt.

Jag tycker inte att det är fel att Lars Werner, tolv år äldre än jag, eller Oskar Lindkvist, möjligen något ytterligare år äldre, debatterar bostadspolitik. De problem jag sett tidigare i debatterna med framför allt Oskar Lindkvist är att han företräder den gamla felaktiga politik som ledde oss in i vägen. Därefter rasade mycket i ekonomin, inte minst inom bostadssektorn.

Jag förespråkar den nya politik som har visat sig kunna ge de förbättringar som gör att vi kan skönja ljuset på bostads- och byggsektorn och på andra sektorer. Det ligger kanske längre fram för bostads- och byggsektorn, eftersom vi har haft en sådan ryckighet och en sådan överproduktion – om vi nu skall tro på prognoser och annat – under ett antal år att de har förryckt möjligheterna till en rimlig och balanserad utveckling.

Frågan om ett bostadsdepartement eller inte är ganska intressant. Inledningsvis, innan vi satte i gång med den organisation vi nu har i regeringskansliet, funderade vi kring den här frågan. Jag tror att allt tyder på att detta var alldeles utmärkt. Vi har inom olika sektorer lyckats anpassa det som tidigare fanns i ett snävt departement. Då hade vi just den felaktiga politik som Oskar Lindkvist och Lars Werner beklagligtvis fortfarande företräder. Den har gett de resultat som har varit till skada för många människor.

Genom att vi har delat upp detta har bostadsmarknaden och byggsektorn kommit att anpassas till ekonomin i övrigt. Det är den enda möjlighet vi har att driva en politik på dessa områden som är i linje med den övriga politiken och den övriga utvecklingen.

Jag skall inte gå in på detaljer om överdrivna subventioner där man utgick ifrån att skattebetalarna kunde svälja hur stora kostnader som helst. Men den politik som har drivits tidigare har lett till effekter som t.ex. att en bostad på ca 100 kvadratmeter i norra Storstockholm i dagsläget, före subventioner, skulle betinga en månadskostnad på 19 400 kr.

Lars Werner kan inte tycka att en politik som ger sådana bostadskostnader är ägnad att kunna upprätthålla en vettig utveckling på bostads- och byggmarknaden. De orimligt stora subventionerna på 8 600 kr för just denna lägenhet leder dessutom till en avgift på 10 800 kr efter subventionerna. Varken skattebetalarna eller de enskilda boende har råd att betala så dyra bostäder. Där ligger det stora problemet. Vi släppte fram kostnader och trodde att vi kunde få någon annan att betala för de system som började byggas upp av den dåvarande bostadsministern Ingvar Carlsson 1974.

Detta ledde också kortsiktigt till att byggsektorn blåstes upp. Vi bör inte jämföra nedgången inom byggsektorn med de år i slutet av 80-talet när vi hade en uppblåst byggsektor. Det anser i stort sett alla i dag. Vi skall naturligtvis jämföra den med genomsnittet för 80-talet. Då är situationen inte så allvarlig i detta avseende.

Det viktiga för oss har varit och är fortfarande att se till att denna orimliga kostnadsutveckling bryts. Produktionskostnaderna måste ned. Räntan måste ned. Den ekonomiska utvecklingen måste bli sådan att människor har intresse av och vill efterfråga nya bostäder.

Vi har vidtagit kraftfulla åtgärder av olika slag inom hela den ekonomiska politiken. Därför har vi också den lägsta räntan på bra många år. Ökningen av hyreskostnaderna är under innevarande år den minsta på ett tjugotal år. Produktionskostnaderna har gått ned. Bara ränteutgifterna för en normal-trea på 72 kvadratmeter var till följd av de produktionskostnader och det ränteläge som gällde 1990 på 9 000 kr i månaden. Nu är vi nere på strax över 5 000 kr. Det är en dramatisk förbättring. Räntan har gått ned och produktionskostnaderna har gått ned.

Det är denna realistiska politik, som ger förutsättningar för en återhämtning inom byggsektorn, som måste fullföljas. Den politik som förespråkas av Lars Werner – ytterligare statlig styrning och ytterligare subventioner – hör det förgångna till. Det har inte med ålder utan snarare med förmågan att tänka i rätt banor att göra, Lars Werner!

Anf. 4 LARS WERNER (v):

Herr talman! Inget är nytt under solen. Det är betecknande att Bo Lundgren säger att jag inte skall vara förvånad över att svaret blev som det blev. Nej, jag blev inte förvånad. Jag hade egentligen inte ens behövt läsa det. Jag hade kunnat läsa de svar som lämnades i oktober och december.

Bo Lundgren räknar upp allt regeringen har gjort. Han säger t.ex. att räntan och produktionskostnaderna har gått ned. Han hade kunnat tala om att arbetslösheten bland byggnadsarbetare nu är större än under alla de år jag tidigare har sysslat med politik!

Jag har inga barn ihop med Oskar Lindkvist – det vill jag säga. Men vi har en gemensam grundsyn på bostadspolitik. Vi tycker att den skall vara socialt anpassad och att bostaden är en social rättighet. Det är det som skiljer Oskar Lindkvist och mig och våra partier från er i regeringen. Jag undantar egentligen Centerpartiet, som jag har högre tankar om när det gäller social rättfärdighet.

Lundgren säger att han inte delar min uppfattning. Det står i svaret att problemen inte beror på att det statliga stödet är för litet. Bostadssubventionerna var för höga under spekulationsåren på 60-talet. De ränteavdrag ni slog vakt om ingick ju i bostadssubventionerna. Just ränteavdragen stimulerade dem som tjänade hyggligt till ett ohämmat lånande under dessa år. Det värsta var att ni generellt drog ned på alla bostadssubventioner, rakt över, när vi var på väg ned i den djupaste lågkonjunkturen sedan 30-talet. Det fattades beslut om 1 miljard i krisuppgörelsen hösten 1992.

Det står i slutet av svaret att vi har kommit ifrån det ensidiga gynnandet av vissa upplåtelseformer. Allmännyttan fick aldrig full kompensation för de sociala merkostnader som man tvingades ta på sig genom att ta emot de flesta av de hyresgäster som andra inte släppte in i sitt fastighetsbestånd.

Det här har Ivar Franzén uppmärksammat. Jag måste nog hylla honom litet. Han tillhör ju regeringsunderlaget. Om regeringen lyssnade på Centern och Ivar Franzén och på Agne Hansson i bostadsutskottet, skulle politiken bli något bättre. Även om ni inte hinner göra så mycket innan ni skall avgå i oktober kan ni väl ändå förbättra för den kommande regeringen och skapa ett bättre underlag för den.

Anf. 5 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi befinner oss i en mycket besvärlig och oacceptabel arbetslöshetssituation – inte bara för dem som tidigare har varit verksamma i byggsektorn. Det skedde en våldsam uppblåsning av byggsektorn under de sista åren av 1980-talet och det första året på 90-talet. Den uppblåsningen var inte lycklig; det har om jag inte tar alldeles fel t.o.m. Oskar Lindkvist och andra socialdemokrater erkänt. Den låg till en del bakom t.ex. bankkrisen. Den uppblåsningen kan vi inte komma tillbaka till.

Det finns naturligtvis ett stort antal människor som kom in i byggbranschen då och som sannolikt inte kommer att få ett nytt jobb inom just byggbranschen. Men det gäller för mig och andra i regeringen att också fundera över de 232 000 människor inom tillverkningsindustrin som har mist sina jobb sedan 1988/89, då det plötsligt var sanningens minut för den politik som hade bedrivits främst under 1980-talet. Då fick vi ett ras utför av flera skäl: långsiktiga strukturproblem, kostnadskris och finanskris till följd av spekulationsekonomin under 80-talet.

Vi ägnar oss just nu åt att driva en politik som syftar till den sociala rättfärdighet som jag tycker måste finnas. Vi skall i första hand se till att de som i dag är arbetslösa kan få nya jobb. Då kan vi inte gå in med en politik av den typ som bedrevs tidigare med subventioner, stöd och annat.

Den förra regeringen försökte ju få Volvo och Saab att bygga bilfabriker genom politiska beslut. Dessa fabriker står nu tomma i Malmö och Uddevalla. Där tillverkas inga bilar. Jag vill för egen del inte gå tillbaks till en politik som innebär en risk för att fler delar av Sverige blir som Uddevalla i detta avseende. Det krävs att vi tar hänsyn till vad som behövs för att det skall kunna växa fram nya jobb i den privata sektorn.

Lars Werner säger att regeringen slog vakt om ränteavdragen och att det var de som skapade svårigheterna. Nej, Lars Werner, problemet var de höga marginalskatterna. Ränteavdrag är liksom beskattning av ränteinkomster normala inslag i skattesystemet. Men om man har marginalskatter på 90 eller 75 % blir avdragsvärdet t.o.m. med avdragsbegränsningar så stort att det leder till en låneekonomi.

I början på 70-talet skedde det helt sneda omfördelningar mellan dem som hade tillgångar och dem som inte hade tillgångar. Det skedde också under andra hälften av 80-talet, när ett antal herrar och kanske också någon dam – vad vet jag – spekulerade i fastigheter och förlorade en hel del. Det fanns säkert de som hann i väg och tjänade mycket pengar.

Det paradoxala är ju att det var just då, i början av 70-talet och i slutet av 80-talet, som Lars Werners och Oskar Lindkvists politik genomfördes nästan till extremen. Den negativa omfördelningen var en följd av de höga marginalskatterna. Så skall vi naturligtvis inte ha det i fortsättningen. Det är just därför regeringen har dragit ned skattesatserna även efter det att skattereformen har genomförts.

Det finns en stor skillnad mellan oss. Lars Werner tror på de gamla tekniker som användes i de länder vi har sett falla runt omkring oss – framför allt österut. Jag säger inte att Lars Werner stod bakom den politik som drevs i de länderna fullt ut. Men principerna bakom politiken – statligt inblandning, statligt ägande, statlig styrning – är grunden för det som gick snett i dessa

länder. Ingvar Carlsson tyckte i början på 80-talet att man t.o.m. fick vara imponerad av östra Tyskland.

Men det var inte så. Det finns bara ett sätt att hantera situationen. Det är att ta itu med de problem som finns realistiskt. Man kan inte subventionera bort kostnadsökningar och låta allting smälla i väg.

Det skulle vara intressant att höra Lars Werner svara på frågan om det egentligen var rimligt att bedriva en politik under 80-talet – ni var ju stödparti – som gjorde att en lägenhet på 100 kvadratmeter i Åkersberga norr om Stockholm skulle ha kostat 19 000 kr i månaden före subventioner. Det var ju resultatet av den politik som Lars Werner tyckte var bra och fortfarande vill driva. Är det rimligt, Lars Werner?

Anf. 6 LARS WERNER (v):

Herr talman! Nu har debatten nått en viss nivå! Nu skall jag ta ansvar för förorderna i Moskva också.

Jag var i Rosengård häromdagen. Jag kan garantera Bo Lundgren, som kan dialekten, att det faktiskt var bättre där än det någonsin kommer att bli i Moskva. Glöm det där! Jag diskuterar inte på den nivån. Jag vill diskutera den bostadspolitik som regeringen för.

Ni håller på att slå ut en hel yrkeskår: byggnadsarbetarna. Ni slår ut om inte en generation så i varje fall många av de byggnadsarbetare som vi kommer att behöva under överskådlig tid.

Bo Lundgren sade att vi måste ta hänsyn till de 232 000 andra arbetslösa industriarbetarna. Men vad gör ni för dem? Bo Lundgren och Börje Hörnlund sitter ju och administrerar den högsta arbetslöshet som vi har haft på årtionden!

Naturligtvis finns det mycket att diskutera kring den bostadspolitik som har förts i detta land. Jag har säkert varit med och gjort fel, liksom Oskar Lindkvist, Socialdemokraterna och vårt eget parti. Men i grunden, Bo Lundgren, är vår syn att bostaden skall vara en social rättighet. Det är något som ni visserligen skriver i olika sammanhang vid högtidliga tillfällen, nu senast i bostadsutskottets betänkande i går. Men ni lever inte efter det. Er grundinställning är, för att tala rakt på sak, att bostaden skall vara en handelsvara, precis som vilken annan vara som helst i samhället.

Vi har sagt: Skär inte ner räntebidragen i nuvarande krissituation! Satsa mer på ROT-programmen! Nu lyckades ni få en och en halv miljard för innevarande år genom andra initiativ än era partiers. Men nästa år vill ni inte satsa några pengar på ROT-sidan.

En och en halv miljard är bra, men det räcker inte. Ni säger i huvudsak nej till utbyggnad av kulturbyggnader, äldreboenden och avspjälkning av mindre bostäder från större, som vi har föreslagit. Detta är konkreta förslag. Jag säger inte att de löser allt, men de är betydligt mer ambitiösa än den målsättning som ni har.

Anf. 7 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! När jag gick hit till kammaren hade jag bestämt mig för att inte delta i debatten, eftersom jag nyss har diskuterat ett par interpellationer

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

*Svar på
interpellationer*

med Bo Lundgren. Båda de föregående talarna har dock varit älskvärda nog att återopa mig.

Jag vill säga att jag inte representerar mig själv i bostadsfrågan utan hela det socialdemokratiska partiet och den socialdemokratiska riksdagsgruppen. I de bostadspolitiska debatterna företräder jag mitt parti, vars målinriktning är att man skall ha en bostadspolitik med ett mycket starkt socialt inslag för att kunna bereda alla människor möjligheter att efterfråga en lägenhet till rimlig hyreskostnad.

Senast vår politik kom till användning var efter valet 1982, då den borgerliga regeringen lämnade ifrån sig makten. Då stod ungefär 50 000 lägenheter tomma i Sverige, och byggmarknaden sviktade. Under den borgerliga regeringens tid hade dessutom allt färre blivit intresserade av att investera i näringslivet och framför allt på byggområdet.

Detta ändrade socialdemokraterna på, och den politiken håller, förutsatt att det finns en regering som är intresserad av att ta hänsyn till den efterfrågan som i dag håller på att växa sig allt starkare i Sverige. Den tar sig uttryck i en prognos som Boverket har räknat fram för senare delen av 90-talet. I den konstaterar Boverket att vi kommer att behöva bygga mellan 30 000 och 40 000 lägenheter varje år.

Alla ungdomar som i dag vänder tillbaka till sina föräldrar därför att de inte har råd att hyra lägenheterna på stan och inte heller har något jobb kommer att efterfråga lägenheter när arbetsmarknaden börjar fungera. Vi kommer fortfarande att ha hushållssplittring i Sverige, vi kommer att ha invandrare som efterfrågar lägenheter, osv.

Detta står helt klart. Byggentreprenörer, hyresgästföreningar och bostadsrättsföreningar i olika organisationer har precis samma uppfattning: Det kommer att behövas bostäder. Att då, Bo Lundgren, bygga 12 000 lägenheter 1994 och kanske lika litet 1995 löser inte dessa problem.

Jag håller med om att alla de byggarbetare som fanns i slutet av 80-talet och början av 90-talet inte kommer att kunna få sysselsättning inom svensk byggindustri. Det är självklart. Men då bör vi eftersträva att skapa en jämn utveckling mot den efterfrågenivå som prognoserna visar att vi har att vänta under senare delen av 90-talet.

Skillnaden mellan den politik som Bo Lundgren företräder och den som jag företräder är uppenbar: Med tanke på det arbetslöshetstillstånd som Sverige uppvisar i dag tycker vi att det är en klok politik att dra i gång byggverksamheten; räntorna är låga, inflationen är låg, produktionskostnaderna är låga och man kan åstadkomma förutsättningar för låga hyror och boendekostnader.

När vi skall diskutera bostadspolitiken i mitten av april kommer vi att företräda denna socialt inriktade bostadspolitik. Den är vårt mönster, och den kommer att förbli vårt mönster.

Riksdagen har på två år vid två tillfällen gett Bo Lundgrens regering en ordentlig snyting i fråga om bostadspolitiken.

Vid ett tillfälle gällde det ROT-programmet som kom 1992. Socialdemokraterna bjöd in regeringspartierna till en överläggning för att åstadkomma ett ROT-program, eftersom regeringen hade struntat i beställningen från riksdagen. Vi gjorde upp om ett ROT-program som gäller t.o.m. 1994. Det

har sina sidor, men vi gjorde i alla fall ett försök att lyfta upp bostadsfrågan över de dagliga konflikterna mellan regeringen och socialdemokratin.

Nu kommer ett nytt ROT-program som riksdagen har tagit initiativ till och som regeringen för någon vecka sedan äntligen kom sig för att fatta beslut om.

Det är alltså inte jag som saknar underlag för resonemanget om bostadspolitiken – det är regeringen. Vid de tillfällen då regeringen har kommit i konflikt med riksdagen har jag inte bara företrätt socialdemokratin. Jag företräder faktiskt riksdagens majoritet gentemot regeringen. Men det hindrar ju inte att Bo Lundgren, vilket är paradoxalt, företräder hela regeringen i dessa frågor. Däri ligger skillnaden när det gäller bostadspolitiken.

Anf. 8 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det var roligt att höra Oskar Lindkvist beskriva resultatet av den nuvarande regeringens politik: låga räntor, låg inflation, låga hyror, eller i alla fall små hyresökningar. Vi har ju vänt den trend som rådde. Men hur var det innan vi kom till regeringstaburetterna? Jo, då det var hög ränta, hög inflation och stora hyresökningar.

Detta ger en ganska bra beskrivning av vad som har hänt med den nya politiken och vad som skedde med den förra politiken. Men sådana saker tar sin tid att rätta till, även om vi har kommit en bra bit på väg.

Lars Werner! Jag sade också att jag inte ville göra den där vulgära jämförelsen med våra tidigare grannländer i öst. Men man kan faktiskt göra en jämförelse med vad som inträffar under socialistiska system med statlig styrning, där man struntar i att låta individerna själva kunna se och kontrollera exempelvis kostnadsutvecklingen.

Nu ägnar vi oss åt att rätta till förhållandena efter de socialistiska experimenten i Sverige. Just bostadsmarknaden och byggsektorn är ju exempel på att vi inte lät människor vara med och bestämma själva. Det var i stället Lars Werner och Oskar Lindkvist som bestämde åt människorna.

Det är mycket viktigt för oss att fundera igenom vad som har inträffat. Oskar Lindkvist säger nu att vi borde bygga 30 000–40 000 lägenheter om året, och det finns också prognoser som säger att det skulle behövas. Men varför byggde ni 50 000–60 000 lägenheter per år, så att vi under de närmaste åren, även om man tar hänsyn till den prognos som Oskar Lindkvist refererade till, inte kan bygga mer än 10 000–12 000 lägenheter per år?

Ni byggde för mycket och fick en spekulationsekonomi, som gjorde att kostnaderna gick upp. Vi har, som jag sagt, genom lägre räntor och produktionskostnader lyckats pressa ned ränteutgiften t.ex. för en normaltrea från, medan ni höll på som bäst, 9 000 kr i månaden till litet drygt 5 000 kr i månaden. Det är en uppgift som ingen bestrider. Detta är också den enda vägen att gå vidare på. Tror Oskar Lindkvist och Lars Werner fortfarande att man genom att låna här hemma och utomlands kan subventionera utan att behöva betala för det? Eller skall vi möjligen försöka komma till rätta med de ekonomiska problemen en gång för alla, så att både byggarbetare och andra kan få nya jobb, om också inte alltid i samma bransch och i samma företag?

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Bo Lundgren tog åt sig äran av den låga inflation, den låga ränta och de hyfsade produktionskostnader som jag nämnde och menade att det var fråga om ett erkännande av regeringens politik. Det har i alla tider varit de arbetslösa som har fått betala fördelarna av en ekonomisk politik som har kommit fåtalet i en nation till del, och det är den politiken som Bo Lundgren företräder.

Ni har fört en politik som innebär att vi på några år har fått en arbetslöshetsökning från knappt 2,5 % till uppemot 12–13 eller kanske 14 %. De som drabbas härav är de som står utanför arbetsmarknaden, de som i dag vräks från sina bostäder, de som inte kan betala sina hyror – inte därför att vi inte har möjlighet att hjälpa dem med en subvention för att de skall klara den uppgiften utan därför att regeringen inte vill göra det.

Det är ju detta som i dag håller på att inträffa i Sverige, och det är en politik som påminner mer om den gamla högerarbetarrörelsepolitiken än om den som Sverige förtjänar inför 90-talet. Vad vi nu siktar på, Bo Lundgren, är att lära av det förgångna. Att både socialdemokraterna och moderaterna behöver lära av det förgångna är helt säkert. Vi har gjort misslyckanden och erfarenheter som det vore dumt att inte ta till vara.

Men när jag ställer frågor till Bo Lundgren om 90-talets återstående del – om vad vi skall göra, om tilltron till prognoserna och om vilka åtgärder vi kan vidta för att få i gång sysselsättningen inför en uppgång som väntas i slutet av 90-talet – har Bo Lundgren inte ett enda ord till kommentar. Jag tycker att det är mycket svagt. Det kan naturligtvis bero på att Bo Lundgren inte har något att anföra.

Bo Lundgren frågar varför vi byggde 50 000–60 000 lägenheter vissa år. Bo Lundgren vet att vi då hade en fungerande arbetsmarknad. Då hade människor jobb och tilltro till framtiden. De kunde då byta jobb utan att riskera att bli ställda utan sysselsättning. De kunde efterfråga bostäder och betala sina hyror. De kunde försörja sig ekonomiskt och efterfrågade lägenheter. Det gör de visserligen också i dag, men läget är nu förändrat. Många av dem har inga jobb och inga pengar och kan inte betala sina hyror. Det är ett resultat av Bo Lundgrens bostadspolitik.

Anf. 10 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Man kan fråga sig vilken ekonomisk miljö som Oskar Lindkvist tror kan ge nya jobb. Löser en sådan politik som då fördes den arbetslöshetsproblematik som vi såg utvecklas med början 1988–1989, när sysselsättningen föll kraftigt i industrin och i olika delar av den privata sektorn? Då hade vi en alltför hög inflation och kraftiga marginalskatter, som gjorde att spekulatsekonomin blommade för fullt.

Det paradoxala är att det var ett fåtal som tjänade på detta. Socialdemokratin har varit vid makten vid de två tillfällena de senaste 20 åren när vi har haft en våldsam spekulat och stora förmögenhetsöverföringar. För en del rutschade det utför. Jag har ägnat två och ett halvt år av mitt liv åt att sopa upp efter Allan Larssons och Kjell-Olof Feldts misslyckade politik vad gäller fastigheter och bankinstitut, rensat upp fallskärmsavtal osv. Vi kan verkligen

tala om att ett fåtal kan klara sig i vissa avseenden. Det är inget som vi är ansvariga för, utan ansvaret för det får faktiskt andra ta på sig.

Nu håller vi på att få en omsvängning. Vi har i en miljö med, som Oskar Lindkvist själv säger, hyfsade produktionskostnader, låg ränta och låg inflation åstadkommit grunden för en vändning av ekonomin, för en stabilitet. Svaret på vad som skall göras för att föra Sverige ur krisen är att man skall fullfölja just den politik som har givit hyggliga produktionskostnader, låg ränta och låg inflation, dvs. förutsättningar för en sådan produktionsuppgång som vi nu kan se i exportindustrin och som så sakta börjar komma på marknadssidan.

En återgång till det som Oskar Lindkvist och Lars Werner förespråkar kan bara göra ont värre. Då störtas vi åter ned i den politik som 80-talets olika misstag förorsakade.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1993/94:100 om privatiseringen av SEMKO AB

Anf. 11 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Axel Andersson har med anledning av privatiseringen av SEMKO AB ställt följande frågor till mig:

1. Vilka är regeringens motiv för försäljningen?
2. Hur skall de nationellt högt ställda kraven på svenska elprodukter kunna garanteras med enbart privata svenska eller utländska ägare?
3. Hur skall objektivitet och opartiskhet kunna garanteras med ett av kommersiella intressen ägt SEMKO, troligen starkt involverade i elbranschen?
4. Hur kommer det att gå med elsäkerheten och konsumentskyddet?

Regeringen fick hösten 1991 riksdagens bemyndigande att sälja aktier i 34 statligt ägda företag eller på annat sätt minska statens andel i sådana företag. Bemyndigandet omfattade statens andel på 51 % i det elektriska certifierings- och provningsföretaget SEMKO AB. Som jag redovisat många gånger tidigare är motiven för privatisering av statliga företag att skapa mer livskraftiga företag, renodla statens roll, sprida ägandet och frigöra statligt kapital. Detta gäller även för SEMKO. De tre länderna i SEMKO AB träffade i december 1993 en principöverenskommelse om att sälja samtliga aktier i företaget. Därefter har statens andel i SEMKO fr.o.m. årsskiftet 1993/94 genom ett särskilt regeringsbeslut överförs till teknikbrostiftelserna i Stockholm, Uppsala och Lund. Statens tidigare andel i SEMKO ägs sålunda i dag av dessa teknikbrostiftelser. Näringsdepartementet har dock enligt principöverenskommelsen tagit på sig att medverka i försäljningsprocessen.

Orsaken till att SEMKO nu privatiseras är att avregleringen på den marknad som företaget arbetar på numera är avslutad. Genom EES-avtalet har också de sista resterna av SEMKO:s tidigare monopolställning upphört, vilket ytterligare markerar det kommersiella inslaget. Tidigare, när SEMKO

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

*Svar på
interpellationer*

var s.k. riksprövplats, krävdes att staten hade ett bestämmande ägarinflytande i företaget.

Axel Andersson tar även upp frågan om elsäkerheten.

Enligt riksdagens beslut skall det svenska systemet för provning och kontroll bl.a. på elområdet vara öppet för alla organ som visat att de uppfyller vissa kompetenskrav. I Sverige är det styrelsen för teknisk ackreditering (SWEDAC) som bedömer detta. I de fall organet skall fullgöra uppgifter som föreskrivs i EG-direktiv skall bedömningen göras i samråd med berörd sektorsmyndighet, i detta fall Elsäkerhetsverket. SEMKO är i dag s.k. anmält organ enligt EG:s lågspänningsdirektiv och teleterminaldirektiv. Ett krav för att bli anmält organ är att företaget har en opartisk ställning enligt de internationella kvalitetskraven för provnings- och certifieringsorgan. Inga krav på statligt deläggande ställs.

Marknadskontrollen av varor som släppts ut på marknaden är däremot en statlig angelägenhet som skall visa att tillverkarna fullgjort sina skyldigheter när det gäller produktsäkerheten. Elsäkerhetsverket ansvarar för marknadskontrollen på elområdet.

Den provning och kontroll som SEMKO utför avser apparater m.m. som bl.a. säljs i hela EES-området, där gemensamma säkerhetskrav gäller för huvuddelen av sådan materiel enligt särskilda direktiv. Provningsresultatet från SEMKO och andra anmälda organ skall vad gäller materiel som omfattas av dessa direktiv godtas inom hela EES-området.

SEMKO är nu inordnat i det system för provning och kontroll som tillämpas inom EES-området och som innebär att det inte är någon statlig uppgift att utföra provning och certifiering av produkter innan de släpps ut på marknaden. De organ som anmäls för att utföra uppgiften enligt olika direktiv agerar på marknaden som enskilda företag, vilkas kompetens för uppgiften har styrkts på särskilt sätt. Riksdagen har för svensk del beslutat att det skall vara öppet för alla kompetenta organ som så önskar att bli anmälda för dessa uppgifter.

Den verksamhet SEMKO bedriver har givetvis betydelse även utanför EES. Genom ett omfattande internationellt standardiseringsarbete gäller ofta samma eller likartade bestämmelser över hela världen i fråga om elektrisk materiel.

Vad som är väsentligt är att SEMKO inte längre har någon myndighetsuppgift utan arbetar som ett normalt företag på en konkurrensutsatt marknad. Mot den bakgrunden står det helt klart att ett statligt ägande i SEMKO saknar betydelse för elsäkerheten. Vore det så skulle den svenska staten behöva vara delägare i alla provningsinstitut som har provat produkter som säljs på den svenska marknaden.

Anf. 12 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret på min interpellation.

Anledningen till att jag tar upp frågan om privatiseringen av det nationella kontrollorganet för elprodukter, SEMKO, är den oro jag och andra socialdemokrater känner för vad en försäljning till privata intressen kan innebära för produktsäkerhet, objektivitet och opartiskhet.

Låt mig så gå över till de svar som jag fått på mina frågor. När det gäller

motiven för försäljningen svarar ministern att de är desamma som för all statlig verksamhet som den moderatledda regeringen vill privatisera. Enligt svaren är motiven "att skapa mer livskraftiga företag, renodla statens roll, sprida ägandet och frigöra statligt kapital."

Då frågar jag mig: Vad är det för fel på livskraften i det SEMKO som vi har i dag? Är det fel att staten har ett huvudansvar, eller åtminstone ett delansvar, för SEMKO:s grannliga verksamhet? Redan i dag är SEMKO flerägt, och argumentet att frigöra statligt kapital är försumbart i SEMKO:s fall, såvitt jag kan bedöma.

Nej, jag anser att inget av de angivna mera generella motiven håller. Jag tror i stället att motivet är ideologiskt betingat. Moderaterna har alltid – det är ingen hemlighet – ansett att staten skall hållas borta ifrån företagande.

Herr talman! Min fråga hur opartiskhet och objektivitet skall kunna upprätthållas i ett SEMKO som ägs av svenska, eller för den delen möjligen också utländska, kommersiella intressen lämnar näringsministern obesvarad. Jag förstår honom. Det är här som den stora försämringen av verksamheten ligger vid en privatisering. Hur är det möjligt, Per Westerberg, att kombinera opartiskhet och objektivitet med kommersiella intressen? Det har inte gått förr, och det går inte den här gången heller. I fallet SEMKO är det tyvärr inte osannolikt att produktsäkerhet, objektivitet och opartiskhet får ge vika för det jag skulle vilja kalla snöd vinning.

Anf. 13 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först skall jag erinra Axel Andersson om att SEMKO under större delen av socialdemokratisk regeringsutövning till 100 % var privatägt. Staten som ägare kom in under den förra borgerliga regeringen i slutet av 1970-talet.

Jag vill också erinra om att man i dag, för att få en produkt godkänd, inte behöver anlita SEMKO. Det går alldeles utmärkt att utnyttja motsvarande kontrollbolag i Tyskland, Storbritannien, Spanien, Italien eller i något annat land inom EES-området, vare sig det är privat eller statligt bolag. Kraven på opartiskhet ställs på certifieringsmyndigheten SWEDAC. Vi har som bekant ett antal sådana här bolag, kanske inte just på elområdet men på andra, där SWEDAC också skall tillse att de krav på standarder uppfylls som man kan ställa på en certifieringsmyndighet för att få godkänna vissa produkter enligt vissa specifikationer.

Elsäkerheten är fullt klart på samma nivå oavsett ägande. Det svarar SWEDAC för enligt de internationella förpliktelser vi har genom EES-avtalet och de beslut som tidigare fattats av riksdagen.

Det är alldeles uppenbart att den avreglering som har skett inom EES-området när det gäller provning innebär att man behöver jobba även över gränserna. Det är viktigt för SEMKO att få ökad internationalisering och därmed ökad kompetens för att kunna jobba inte bara i Sverige utan kanske inom hela EES-området. Detta ställer krav på ägaren att antingen vara mycket offensiv och tillskjuta kapital eller börja köpa andra bolag.

Vår bedömning har därför varit att SEMKO får mycket stora fördelar av att bli privatägt, får möjligheter att hitta partner och kan därmed internationalisera sig och bli en högklassig internationell provningsmyndighet för el-

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

*Svar på
interpellationer*

standarden. Det är bra för företaget. Vi bedömer det också bra för statskassan att få in mer pengar för att åtminstone till någon del kunna minska statens lånebehov och därmed minska trycket på räntorna i Sverige.

Anf. 14 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Per Westerberg för det kompletterande svaret. Det är riktigt att den här verksamheten är internationell. Såvitt jag har kunnat få reda på bedriver vårt lilla kontrollorgan SEMKO en framgångsrik verksamhet också internationellt i meningen samarbete med sina motsvarigheter i andra länder.

Låt oss stanna kvar utanför Sveriges gränser. Jag har försökt ta reda på hur man bedömer frågan i några oss närliggande länder – Tyskland, Italien och Holland. Man har inte i något av de nämnda länderna släppt, eller ens haft en tanke på att släppa, ett visst samhälleligt inflytande över den verksamhet som deras motsvarighet till vårt SEMKO bedriver. I Holland finns det ända ner på kommunal nivå intressen i kontrollverksamheten. I Tyskland är det delstatligt intresse och i Italien regionalt och statligt intresse. Det finns alltså ett nationellt inflytande i alla dessa länder.

Jag kan inte se, näringsministern, att det skulle vara till förfång för kontrollverksamheten om samhället, medborgarna genom demokratiskt valda organ i den verksamhet som samhället bedriver, har en möjlighet att delta i och ta ansvar för den viktiga kontrollen av standarden på produkterna och den höga kvalitet som vi har vant oss vid. När det gäller elprodukter är det till stor del SEMKO:s förtjänst att det svenska S-märket är ett internationellt accepterat märke för hög teknisk kvalitet och stor säkerhet.

Anf. 15 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Axel Andersson har kanske noterat att det inte längre behövs någon s-märkning på elmateriel. Det beror på att det är samma krav på elsäkerheten, enligt de direktiv som finns, inom hela EES-området. Därmed råder det konkurrens mellan de provnings- och certifieringsorgan, eller företag, som finns i olika delar av Europa. En del är helt riktigt statligt ägda, en del är delstatligt ägda, och en del är i privat ägo.

Säkerheten är alltså väl tillgodosedd. Den garanteras av SWEDAC, som har tillsyn över alla provningsbolag en gång per år, precis som i övriga Europa.

Elsäkerhetsverket har sedan att ansvara för marknadskontrollen. Man skall se till att det inte kommer in felaktiga produkter – produkter som inte har blivit kontrollerade eller godkända av någon myndighet eller något bolag i Europa.

Jag vågar säga att det statliga ägandet är en parentes. Det har varit ett statligt majoritetsägarande i SEMKO. Så har det varit sedan slutet av 70-talet, när företaget blev riksprovplats, fram till nu. När det i praktiken blev en avreglering och man godkände EES-reglerna blev SEMKO ett bolag som vilket annat som helst.

Kontrollen av elsäkerheten finns kvar hos SWEDAC, precis som i hela övriga EES-området. En passiv ägare, t.ex. staten, är enligt vår uppfattning inte bra för SEMKO. Det försiggår redan ett antal strukturfärfärer inom

Europa, och även internationellt, för att öka kompetensen, stärka elsäkerheten och därmed möjligheten att göra bra provningar. Det internationella samarbetet är både när det gäller ägande och drivande av företag viktigt.

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Tack! I dag vet vi inte vilka som så att säga övertar eller köper samhällsintresset i SEMKO. Det enda jag har kunnat ta reda på är att försäljningen skall slutföras under våren.

Jag har naturligtvis inte heller haft möjlighet att ta reda på vilka som är huvudintressenter så här i slutskedet av affären, men enligt en artikel i Dagens industri från den 3 februari, tror jag, är bolaget SEMKO också utbudet internationellt.

Jag tycker då att det finns fog för den oro som jag har. Vilka intressen kan slugtligt komma att äga SEMKO? Mot den bakgrunden riktar jag kritik mot att man avyttrar detta viktiga kontrollorgan. Åtminstone jag anser att SEMKO är mycket betydelsefullt för att man skall kunna behålla en hög produktsäkerhet och en internationellt erkänd hög nivå på kvaliteten.

Jag förstår att näringsministern i dag inte kan ge mig någon faktaupplysning. Affären är ju inte slutförd. Skillnaden mellan Per Westerbergs och mitt sätt att se på detta kan jag naturligtvis inte göra någonting åt. Jag beklagar dock att man – genom den privatiseringsvilja som regeringen har – utsätter en, sett ur samhällssynpunkt, viktig verksamhet för de risker som faktiskt finns med att låta privata intressen dominera verksamheten.

Tack!

Anf. 17 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! För mig förefaller det nästan som om Axel Andersson argumenterar mot den socialdemokratiska proposition som antogs i riksdagen för ett antal år sedan om avregleringen på denna marknad.

Egentligen kan vilket privat provningsföretag som helst, i Sverige eller utomlands, godkänna elprodukter på den svenska marknaden. SEMKO är alltså bara en av många möjliga aktörer. Detta har ingenting med myndighetsutövning eller samhällsintresset i sig att göra. Samhällsintresset är naturligtvis inte till salu. Det finns i SWEDAC, som skall se till att man kontrollerar och upprätthåller kompetensen och de standarder och krav för elsäkerheten som finns i Sverige och hela EES-området.

Axel Andersson tar upp frågan om intressenter och vilka som kan bli ägare till SEMKO. Jag uppfattar det som viktigt att det blir en ägarkonstellation som långsiktigt jobbar med dessa frågor och stärker SEMKO:s kompetens och internationella arbete. På det sättet kan ägarna göra SEMKO till ett starkare bolag, som blir ännu duktigare på de marknader som man arbetar på.

Jag ser SEMKO som ett provningsföretag bland flera. Vi skall se till att vi stärker företagets kompetens och möjligheter inför framtiden. Det tror jag att vi kan göra i samband med att staten avvecklar sitt ägande i SEMKO.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1993/94:167 till trafikutskottet
1993/94:195 till lagutskottet

Skrivelse
1993/94:207 till utrikesutskottet

Motionerna
1993/94:Ub48–Ub51 till utbildningsutskottet
1993/94:Ju31 till justitieutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1993/94:KU22
Lagutskottets betänkanden 1993/94:LU19, LU24 och LU25
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1993/94:SfU10 och SfU23
Utbildningsutskottets betänkande 1993/94:UbU7
Trafikutskottets betänkanden 1993/94:TU17–TU20
Jordbruksutskottets betänkande 1993/94:JoU16
Bostadsutskottets betänkande 1993/94:BoU13

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1993/94:140 Bygder och regioner i utveckling
1993/94:149 Åligganden för personal inom hälso- och sjukvården m.m.
1993/94:178 Ändring i plan- och bygglagen, m.m.
1993/94:186 Ändringar i arbetsmiljölagen
1993/94:187 Försöksverksamhet med medborgarkontor
1993/94:188 Lokal demokrati
1993/94:189 Kommunal biståndsverksamhet

Motionerna
med anledning av prop. 1993/94:151 Rättssäkerhet vid beskattningen
1993/94:Sk38 av Lars Hedfors m.fl. (s)
1993/94:Sk39 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1993/94:Sk40 av Peter Kling och Ulf Eriksson (nyd)

med anledning av förs. 1993/94:TK2 Skrivelse från talmanskonferensen med
överlämnande av Riksdagsutredningens förslag om författningsändringar
och riktlinjer för den statliga budgetprocessen

1993/94:K47 av Birgitta Hambræus (c)
1993/94:K48 av Johan Lönnroth m.fl. (v)
1993/94:K49 av Sören Lekberg och Lennart Nilsson (s)
1993/94:K50 av Lars Bäckström och Rolf L Nilson (v)

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

Konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU27 Presstödet m.m.

Justitieutskottets betänkanden
1993/94:JuU17 Anslag till kriminalvården, m.m.
1993/94:JuU18 Anslag till Brottsförebyggande rådet m.m.

Utrikesutskottets betänkanden
1993/94:UU14 Vissa anslag m.m. inom Utrikesdepartementets område
1993/94:UU16 Samarbete med Baltikum, Central- och Östeuropa

Jordbruksutskottets betänkanden
1993/94:JoU13 Statsbudgeten för budgetåret 1994/95 (Jordbruksdepartementet)
1993/94:JoU15 Statsbudgeten för budgetåret 1994/95 (Miljö- och naturresursdepartementet)

Näringsutskottets betänkande
1993/94:NU14 Vissa utrikeshandelsfrågor

7 § Meddelande om JoU15

Anf. 18 ANDRE VICE TALMANNEN:

Beträffande jordbruksutskottets betänkande JoU15 avser talmannen att på måndag, den 28 mars, föreslå kammaren att detta ärende får företas till avgörande efter endast en bordläggning.

8 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställts

den 24 mars

1993/94:119 av Göran Magnusson (s) till statsrådet Bo Lundgren om bostadsrätter:

Även de som 1991 röstade för en ny bostadspolitik måste starkt oroas av de nu alltmer uppenbara följderna av regeringens nyordning. Särskilt hårt slår politiken mot bostadsrättsföreningar som byggts under de senaste tio åren. Många som skaffat en bostadsrätt på de villkor som fanns vid köpetillfället har sett förutsättningarna för boendekalkylen förändras drastiskt. Bo-

verket har nyligen i en rapport visat på den dramatiska utvecklingen för bostadsmarknaden i sin helhet; människor måste nu byta ner sig.

Förutsebarhet är ett grundläggande begrepp i samband med all lagstiftning. För de bostadsrättshavare som nu kämpar både med sin förenings och med sin privata ekonomi saknar begreppet allt samband med deras verklighet.

Även om de brutala nedskärningarna av statens räntebidrag i princip gjorts lika för alla upplåtelseformer så är verkligheten den att de slår hårt mot bostadsrättsföreningarna och deras medlemmar.

Anledningen till detta är att i hyreslägenheter, exempelvis kommunala bostadsföretag och privata förvaltningar, kan dessa kostnader slås ut på alla boende. Det större kollektivet bär gemensamt den bördan. I många diskussioner hänvisas till låga höjningar av hyrorna; det är emellertid ofta resultatet av uppskjutet underhåll och omfördelning mellan olika årgångar av hus. Även många hyresgäster drabbas således av avpolitiseringen av bostadsfrågorna. Vårt gemensamma ansvar för att alla har ett bra boende minskas genom regeringens politik.

I en bostadsrättsförening är ekonomin sluten i den meningen att det inte finns något större kollektiv som kan träda in och ta på sig kostnaderna. De måste klaras av medlemmarna i varje förening för sig.

Därför kan med fog hävdas att regeringens bostadspolitik ställer dem som valt bostadsrätten som boendeform, och därtill betalat insats för att kunna få en sådan bostad, i en oerhört svår belägenhet, där hela ekonomin hotas. Ända tills för ett par år sedan var konkurs ett närmast okänt begrepp i bostadsrättssammanhang. Nu blir de allt vanligare.

I bostäder som byggts och finansierats helt enligt gällande regler har kostnaderna snabbt stegrats mycket kraftigt – ökningarna på både en och två tusenlappar per månad är inte ovanliga.

I alla debatter om bostadspolitiken hänvisar regeringen till "80-talets spekulation och överhettning", kort sagt, ansvaret finns inte hos regeringen. Alldeles bortsett från sakens saklighet i detta måste slås fast att ingen bostadsrättshavare är hjälpt av denna retorik. Dessa kräver nu konkreta åtgärder.

I den dagliga bostadsdebatten ute i landet antyds från både kds och Centerpartiet att åtgärder övervägs. Är det så?

Riksdagen ställde sig i december förra året bakom majoriteten i bostadsutskottet när den i anledning av en motion från mig skrev följande: "Utskottet är medvetet om att vissa föreningar har ekonomiska svårigheter. Detta konstaterande, som också motionären gör, understryker behovet av att man snabbt vidtar åtgärder för att i möjligaste mån komma till rätta med problemen. Utskottet förutsätter att regeringen även framöver noga följer utvecklingen på bostadskreditmarknaden och, om så visar sig erforderligt, ånyo tar upp frågan med riksdagen. Vid en sådan uppfattning finns inte anledning föreslå riksdagen att göra det i motion Bo11 (s) föreslagna tillkännagivandet om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till hur stödet till vissa bostadsrättsföreningar bör utformas."

Har regeringens studier av bostadsmarknaden nu ökat insikten om problemen så att man är beredd att vidta konkreta åtgärder för att lindra den eko-

nomiska oron och problemen hos många bostadsrättshavare? Är regeringen beredd att skjuta på den extra minskningen av räntebidragen på 3,4 miljarder, och därmed låta även dem som bor i hus med räntesubventioner få del av det sjunkande ränteläget? Är det så att kreditfrågorna har en tillfredsställande lösning?

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

9 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 24 mars

1993/94:421 av *Magnus Persson* (s) till kommunikationsministern om telefonabonnemang:

Telia nekar var tredje privatperson som vill öppna ett nytt telefonabonnemang. Orsaken är att de tjänar för litet pengar för att själva teckna ett eget abonnemang. Telia tar numera en kreditupplysning av alla som behöver ett telefonabonnemang. De som enligt 1992 års deklaration har inkomster som understiger 50 000 kr anses inte tillräckligt kreditvärdiga. Det spelar ingen roll om den som vill teckna ett abonnemang är en skötsam person utan betalningsanmärkningar eller tjänat mer pengar under 1993. Telia kräver att de som inte uppfyller kriterierna antingen skaffar en borgensman eller deponeerar 3 000 kr som den sökande får tillbaka först efter ett år.

Arbetslösa som blivit uttaxerade och behöver telefon för att söka jobb är en grupp som drabbas av Telias nya regler. En annan utsatt grupp är studerande som vid en kontroll av föregående års deklaration kan ha svårt att uppfylla Telias kriterier. Bolagiseringen av Telia AB innebär en byråkratisering och ett uppradande av vissa nya bestämmelser som indirekt motverkar Telia AB. I dessa tider med en alldeles för hög ungdomsarbetslöshet borde samhället göra allt för att underlätta för ungdomarna att skaffa sig jobb.

Är kommunikationsministern beredd att ta initiativ för att nuvarande hårda regler och bestämmelser uppmjukas i syfte att underlätta tecknande av telefonabonnemang?

1993/94:422 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om massakern i Dili:

På kyrkogården i Dili den 12 november 1991 genomförde indonesisk militär en massaker varvid ca 200 personer dödades.

Ett TV-team under ledning av den brittiske filmaren John Pilger har nyligen besökt Östtimor. Ögonvittnen från massakern i Dili har intervjuats, och inför TV-kamerorna skildrar de hur överlevande fördes till sjukhuset, där de dödades med gift under medverkan av militär och läkare.

Sverige uppmanade den indonesiska regeringen efter massakern den 12 november att undersöka händelserna noggrant och opartiskt.

Mot denna bakgrund vill jag ställa frågan till utrikesministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta med anledning av ovan angivna uppgifter?

1993/94:423 av *Ivar Franzén* (c) till utrikesministern om Jan Heweliusz förlisning:

Polska statens arbetarskyddsinspektion lämnade den 1 maj 1993 en rapport avseende omständigheterna kring den polska färjan Jan Heweliusz förlisning. Rapporten blev offentlig först den 16 februari 1994.

I rapporten noteras att fartyget vid förlisningstillfället var behäftat med allvarliga fel på akterportarna. Rapportens slutsats är att rederiets ekonomiska intressen spelade en avgörande roll vid beslutet att trots omständigheterna lämna hamnen. Detta förhållande kan påverka rederiets skadeståndsskyldighet och berör därmed också svenska medborgares intressen. Rapporten tycks inte ha varit en del av bevismaterialet vid sjöförklaringen.

Min fråga till utrikesministern är:

Vilka åtgärder har svenska regeringen vidtagit för att på ett optimalt sätt bevaka svenska medborgares intressen i samband med Jan Heweliusz förlisning?

1993/94:424 av *Alf Wennerfors* (m) till statsrådet Bo Lundgren om taxering av skärgårdsfastigheter:

Ett bostadshus är beläget på en ö i skärgården. Ett annat likvärdigt hus är centralt beläget i Norrtälje. Båda husen är trähus med lika stor yta, utrustade med samma VVS-standard och uppvärmning. Varför skall familjen i huset på ön, som driver ett skärgårdsjordbruk drabbas av ett dubbelt så högt taxeringsvärde och således en dubbelt så hög fastighetsskatt?

Vi politiker får allt oftare, med allt större irritation och allt större oro för skärgårdsbefolkningens framtid, denna typ av frågor.

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill jag ställa följande fråga till biträdande ekonomiminister Bo Lundgren:

När avser regeringen framlägga förslag till ändrade taxeringsprinciper för bofasta skärgårdsbor som på grund av utsikt över hav drabbas av avsevärt högre fastighetsskatt än fastlandsbor med liknande boendestandard?

1993/94:425 av *Lennart Fridén* (m) till justitieministern om ingripande vid brott:

Efter ett par uppmärksammade fall under det senaste året har det klart framstått i den allmänna debatten att det föreligger stor osäkerhet hos allmänheten om vad man får respektive inte får göra för att skydda sig, sina närstående och sin egendom. Osäkerhet föreligger även om vilken rätt man har till ingripande när man ser ett brott begås.

Personer som visat ett sällsynt slag av civilkurage har t.o.m. fått ett högre straff för vad de gjort vid ett ingripande, som i allmänhetens ögon varit helt

försvarbart och föredomligt, än vad den fått som begått det brott som föranlett ingripandet.

Det är inte bra om oklara eller obegripliga regler leder till att ingen vågar ingripa utan vänder ryggen till.

Vilka åtgärder kan statsrådet vidta för att bringa klarhet för allmänheten om vad som gäller beträffande rätten och skyldigheten att förhindra att brott begås?

1993/94:426 av *Lennart Fridén* (m) till justitieministern om respekten för individen:

Nyligen har man kunnat läsa hur en person som kallat poliser under tjänstutövning för "jävla fascistjävlar" friats i domstol. Motiveringen var att "yttrandet används som allmänt skällsord i de mest skiftande situationer i samhället". Det är oerhört uppseendeväckande att domstolar har sådana erfarenheter att de anser uttrycket vara ett "allmänt skällsord".

Ingen skall behöva acceptera att utsättas för ett sådant tillmäle. Det kan anses extra graverande att ösa dylika invektiv just över dem som har till uppgift att se till att lagar och bestämmelser efterlevs. Tolereras detta är steget inte långt till att man anser sig kunna kränka/skada materiella värden eller liv och lem, eftersom det i grunden rör sig om en bristande respekt för sina medmänniskor.

Vilka åtgärder avser justitieministern vidta för att stärka respekten för individuell heder och integritet?

1993/94:427 av *Bertil Måbrink* (v) till statsministern om statsministerns besök i Sydostasien:

Statsminister Carl Bildt skall snart göra en resa till Sydostasien och besöka länderna Malaysia, Singapore, Vietnam och Hong Kong. Resans tydliga affärsmässiga inriktning tyder på att huvudsyftet med den är att främja svenska ekonomiska intressen i de här länderna.

Svenska ekonomiska intressen i dessa länder kan dock komma i motsättning till en central utrikespolitisk princip, nämligen främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter. Inget av de fyra länder som besöks kan anses vara vare sig en demokrati eller fläckfritt vad gäller brott mot mänskliga rättigheter. Såväl Vietnam som Singapore är formliga enpartisystem, där människor med oppositionella politiska åsikter fängslas. I Malaysia används piskstraff och avrättas människor för t.ex. lindriga narkotikabrott. Dessutom har från centralt politiskt håll i såväl Singapore som Malaysia uttryckts uppfattningen att demokrati och mänskliga-rättighets-principer är västerländska påfund som inte passar i dessa länder.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga statsministern:

Kommer statsministern att i samtalen med företrädare för respektive regering i de fyra länderna koppla frågan om svenska affärsförbindelser till frågan om respekt för mänskliga rättigheter?

den 25 mars

1993/94:428 av *Lena Hjelm-Wallén* (s) till statsrådet Beatrice Ask om segregationen i skolan:

Segregationen i skolan tilltar. Detta är något som lärare, föräldrar, elever och skollädares rapporter om nästan dagligen. Särskilt tydligt är det i de större kommunerna. De borgerliga partiernas skolpolitik i såväl riksdagen som kommunerna får genomslag i en orättvis fördelning av skolans resurser som inte tar hänsyn till olika elevers och skolors behov. Allt fler elever får inte det extra stöd som de behöver och har rätt till. Skolministerns ovilja att inse situationens allvar med starka segregationstendenser kan antingen bero på verklighetsflykt eller på att den ökade segregationen är ett beräknat resultat av borgerlig skolpolitik.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Beatrice Ask:

När kommer skolministern att vidta åtgärder mot den ökade segregationen?

1993/94:429 av *Bertil Måbrink* (v) till statsrådet Alf Svensson om Indonesien:

Tisdagen den 29 mars visas i svensk TV en uppmärksammas film i vilken vittnen till Santa Cruz-massakern i Östtimors huvudstad Dili 1991 framträder. I den massakern dödade indonesiska regeringssoldater enligt Indonesiens egna siffror ett femtiotal obehäpnade demonstranter. Dessa vittnen berättar nu om en andra massaker på de över 200 som enligt FN:s kommission för mänskliga rättigheter "försvann" efter Santa Cruz-händelsen. Filmen som redan visats i ett flertal europeiska stater har skapat starka reaktioner i främst Portugal och Storbritannien. Bl.a. har Portugals president, Mario Soares, såväl som premiärminister, Cavaco Silva, uttalat förhoppningar om att det internationella samfundet skall reagera på filmen genom att öka pressen på den indonesiska regimen att respektera mänskliga rättigheter.

Regeringen ger i årets budgetproposition klartecken för BITS att lämna u-krediter till Indonesien. I samma proposition säger regeringen att biståndsgivningen skall ta hänsyn till hur mänskliga rättigheter respekteras.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Finner regeringen anledning att mot bakgrund av vad som framkommit i filmen "Death of a Nation" ompröva beslutet att låta BITS lämna u-krediter till Indonesien?

1993/94:430 av *Jan Jennehag* (v) till miljöministern om en anläggning för sanering av förorenade jordmassor:

Vid sjön Tisnaren finns det planer på att anlägga en verksamhet för sanering av förorenade jordmassor. Verksamheten skall ske ca 500 meter från Tisnarens strand på en industritomt.

En anläggning med denna inriktning är angelägen. Sverige har alltför många förorenade industritomter, gamla soptippar, giftigt gruvavfall etc. som skall tas om hand.

Dock måste lokaliseringen av en sådan anläggning ske efter en noggrann och grundlig miljökonsekvensanalys. En lokalisering får inte ske enbart utifrån det faktum att det redan finns en verksamhet på en given plats. En mobil anläggning kan även vara aktuell. Att placera en anläggning av denna karaktär intill en sjö som direkt eller indirekt är vattentäkt för tusentals människor är olämpligt. Geologin i området gör det direkt förkastligt.

Eftersom denna typ av anläggning är en nationell fråga borde bl.a. lokaliseringsfrågan behandlas i ett nationellt perspektiv.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga miljöministern:

Kommer regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för denna anläggning?

1993/94:431 av Marianne Jönsson (c) till utbildningsministern om magisterexamen:

Internationalisering är nödvändig för all högskoleutbildning. Den nya examensordningen med bl.a. införandet av en internationellt gångbar magisterexamen, direkt jämförbar med master-examen, har setts som ett betydelsefullt medel för att upprätthålla kvalitet på högskoleutbildningarna. Ett uttalande från utbildningsministern i DN den 16 mars att magisterexamen är en undergraduate-utbildning inger oro.

Min fråga till utbildningsministern blir därför:

På vilken grund stöder utbildningsministern sitt ställningstagande att magisterexamen, i ett internationellt perspektiv, likställs med en kandidatexamen?

1993/94:432 av Ingvar Eriksson (m) till statsrådet Görel Thurdin om vindkraftverk:

I samband med sökande efter lämpliga platser och tillstånd för byggande av vindkraftverk uppstår lätt konfliktsituationer.

De platser som ur vind- och produktionssynpunkt framstår som de bästa är ofta de sämsta med tanke på landskapsbilden. I många fall synes de också komma i strid med andra intressen, såsom naturvården.

Boende nära områden för eventuella vindkraftverk oroar sig för kommande störningar.

Då vindkraftverk, vid ansökan om bygglov, inte alltid betecknas som byggnad vill jag ställa frågan:

I vilka fall kan vindkraftverk anses utgöra byggnad och därmed omfattas av länsstyrelsens förordning vad beträffar tillståndsgivning, med hänsyn till landskapsbild och naturskydd?

Prot. 1993/94:80
25 mars 1994

10 § Kammaren åtskildes kl. 13.07.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Fredagen den 25 mars

1 § Meddelande om svar på interpellationer	1
2 § Svar på interpellation 1993/94:95 om byggkrisen	2
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Lars Werner (v)	
Oskar Lindkvist (s)	
3 § Svar på interpellation 1993/94:100 om privatiseringen av SEMKO AB	13
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Axel Andersson (s)	
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	18
5 § Förnyad bordläggning	18
6 § Bordläggning	18
7 § Meddelande om JoU15	19
Andre vice talmannen	
8 § Anmälan om interpellation	
1993/94:119 av Göran Magnusson (s) om bostadsrätter	19
9 § Anmälan om frågor	
1993/94:421 av Magnus Persson (s) om telefonabonnemang .	21
1993/94:422 av Ingela Mårtensson (fp) om massakern i Dili .	21
1993/94:423 av Ivar Franzén (c) om Jan Heweliusz förlisning	22
1993/94:424 av Alf Wennerfors (m) om taxering av skärgårds-	
fastigheter	22
1993/94:425 av Lennart Fridén (m) om ingripande vid brott .	22
1993/94:426 av Lennart Fridén (m) om respekten för individen	23
1993/94:427 av Bertil Måbrink (v) om statsministerns besök i	
Sydostasien	23
1993/94:428 av Lena Hjelm-Wallén (s) om segregationen i sko-	
lan	24
1993/94:429 av Bertil Måbrink (v) om Indonesien	24
1993/94:430 av Jan Jennehag (v) om en anläggning för sanering	
av förorenade jordmassor	24
1993/94:431 av Marianne Jönsson (c) om magisterexamen. . .	25
1993/94:432 av Ingvar Eriksson (m) om vindkraftverk.	25

